Пам'ять і політика пам'яті

Світлана Осіпчук

Вступне заняття, яке ставить за мету пояснити основні теоретичні поняття, вжиті у посібнику, та з’ясувати принципи, за якими формують політику пам’яті в державі. Не передбачає звернення до віртуальної виставки або фільму, а є вступним для роботи з поняттями, особливо з поняттям "політика пам'яті".

Мета:
пояснити основні теоретичні поняття, вжиті у посібнику, та з’ясувати принципи, за якими формують політику пам’яті в державі.

Очікувані результати:
учні зможуть розрізняти та аналізувати різні елементи меморіального ландшафту.

Тривалість: 45 хвилин.

Формат: урок, виховна година.

Необхідні матеріали:
дошка, клейкі стікери, роздруковане або виведене на дошку визначення з додатка 1.

План заходу

Крок 1. Вступ

Обговоріть з учасниками, коли і як історію використовують у сучасному житті. Щодо першого питання, можливими прикладами можуть бути: вивчення історії у школі, відвідування музеїв, банкноти і поштові марки, історичні романи, комерційна і соціальна реклама, де діють історичні персонажі, графіті й гасла тощо.

Запитання/ завдання для учасників:

- Коли і де особисто ви стикаєтесь з історичними темами та персонажами? Наведіть конкретні приклади.
- Хто є ініціатором використання цих тем і персонажів?
- Запишіть на клейких стікерах приклади та розподіліть їх за трьома колонками: особиста ініціатива, ініціатива певної групи, державна ініціатива.

Крок 2. Обговорення

Обговоріть і порівняйте ресурси трьох груп щодо використання історії.

Далі оберіть одне із запитань для обговорення, яке найбільше зацікавить учасників:

- Для чого будують музеї і чому присвячують? Чи може одна людина або організація побудувати музей?
- Розгляньте зображення історичних постатей на українських банкнотах: що ми знаємо про ці постаті і якими їх уявляємо, чому обрали саме цих людей?
- Пригадайте твір, який нещодавно розглядали на уроці української літератури, обговоріть, чому саме його включено до шкільної програми?

Після обговорення підсумуйте, які ресурси у сфері пам’яті має держава і в який спосіб та для чого їх застосовує.

Крок 3. Робота з терміном

Обговоріть визначення терміна «політика пам’яті» (додаток 1). Про які соціальні практики та образи минулого йдеться? Як може бути пов’язаний сучасний політичний контекст з історичним минулим?

Запитання для учасників:

- Про які соціальні практики та образи минулого йдеться?
- Як може бути пов’язаний сучасний політичний контекст з історичним минулим?

Крок 4. Домашнє завдання

Об’єднайте клас у три групи. Кожна група має упродовж тижня збирати приклади використання історії та пам’яті у своєму житті – на особистому, груповому та державному рівні відповідно – та підготувати візуальні матеріали: вирізки з газет або журналів, слайд-шоу, приклади реклами, фото написів на стінах або муралів, пам’ятників, встановлених приватно або на державному рівні, (можливо) фото або речі з сімейного архіву.

Додаток 1

ВИЗНАЧЕННЯ

"Політика пам’яті – це спосіб, у який суспільство інтерпретує і привласнює своє минуле для того, щоб збудувати своє майбутнє".

(Джерело: Barahoma de Brito Alexandra et al. The Politics of memory. Transitional Justice in Democritizing Societies. Цит. за: Гриценко О. А. Президенти і пам’ять. Політика пам’яті президентів України (1994–2014). – Київ: К.І.С., 2017)